

Дата: 19.06.2020

**ДО: МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ НА РЕПУБЛИКА
БЪЛГАРИЯ,**

**ДО: МИНИСТЪРА НА ПРАВОСЪДИЕТО НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

Становище

От: Българско Затворническо Сдружение
Контакт: contact@bpra.info

ОТНОСНО: Законопроектът за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс , както и предложените промени с неговите заключителните разпоредби в Административнопроцесуалния кодекс и в Наказателно-процесуалния кодекс целят създаването на нормативна уредба на използването на видеоконференцията в гражданския и в административния процес, както и разширяване на възможностите за използване на видеоконференцията в наказателния процес.

Този законопроект изглежда е направен от хора, които нямат никакъв опит в съдебната зала. Съществуват много на брой, прости за решаване, но невероятно важни въпроси, които не са взети под внимание и които биха били сериозно проблематични за съда. Не само това, но и официалното основание за тези промени в закона се базира на фундаментални пропуски в провалените наказателни политики на това правителство, както и на предишните правителства.

Твърди се, че официалната причина за промяната в закона е свързана с пари. Аргументът е, че конвоирането на лишени от свобода от затворите извън градовете със съдилища е твърде скъпо за държавата. Основният проблем с този аргумент е, че тези затвори дори не трябва да съществуват, ако са твърде далеч от съответните им населени места. Не само това, но и сегашното Министерство на правосъдието в момента строи нов затвор, който вероятно е възможно най-далеч от което и да е място със сериозно население. "Министерството на правосъдието вече демонстрира своята недалновидност при построяването на нов затвор в село Самораново, тъй като този затвор няма никаква цел и функционалност. Приблизителното население на селото е 1483 човека. Според изчисленията на Министерството, този затвор ще може да побира 27% от цялото население на мястото, на което следва да служи. Сравнено с мащабите на гр. София, например, това би означавало да се построи затвор, който да може да побере 345 870 лишени от свобода."¹

Това правителство не само прахосва средства за изграждане на затвори в селища, далеч от съдилищата, но също така показва пълно презрение към фундаменталната основа на управлението на затворите, която е поправянето на лишените от свобода.

1 <http://bpra.info/otgovor-kam-ombudsmana-na-republika-bulgaria/>

Това поправяне не може да се осъществи, ако затворите са толкова далеч от приятелите и семействата на затворниците, че дори и най-простите свиждания са почти невъзможни за повечето семейства. Това обаче води до вероятно истинската причина за тази промяна в закона и това са 2,5 милиона лева, които идват заедно с нея.

Мотивът “Промените в ГПК, АПК и НПК в областта на видеоконференцията са следствие на необходимостта от ускоряване на гражданското, административното и наказателното производство” просто не отговаря на истината, тъй като няма абсолютно никакъв начин видеоконференцията да ускори което и да е от “гражданското, административното и наказателното производство”. Всъщност, ще се случи точно обратното.

Първо, проблемът с бавното гражданско, административно и наказателно производство няма нищо общо с транспортирането на физическите лица до съдилищата. Наистина има проблеми с бавното гражданско, административно и наказателно производство, но те могат да бъдат отнесени към два основни фактора. Първият е дългият период от време, в който се чака за изслушване в съда и това важи за всички видове съдилища. Причините за дългото чакане, докато съдилищата определят дати за изслушване, са извън обхвата на тези реформи в закона. Достатъчно е да се каже, че причините нямат абсолютно нищо общо с конвоирането на задържаните лица. В действителност, обикновено датите, които съдът определя, са толкова далеч във времето от всякакви молби, обикновено между 2 и 4 месеца, че конвойният микробус извършва много пътувания между затвора / ареста и града, в който е съответното съдилище, по много други причини, които не включват участието на лишените от свобода в нито едно от делата, споменати в този законопроект. С това отново се показва, че съставителите на този проект изглежда не са запознати или с работата на съдилищата, или с начина, по който затворниците биват премествани (конвоирани).

Второ, по отношение на забавянето на гражданското, административното и наказателното производство, основен фактор за бавния ход на делата, особено по отношение на административните дела, е пряко по вина на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" (ГДИН) и тяхната липса на организация, липса на професионализъм, липса на уважение към съдилищата и, разбира се, масови нарушения на закона. По-голямата част от административните дела са срещу институциите на Министерството на правосъдието, ГДИН и съответните затвори. Тези административни дела са срещу многобройните незаконосъобразни административни актове, издадени от затворническия персонал и служителите на ГДИН. Отново това е малко извън темата, но държавата не предприема абсолютно никакви действия, за да се опита да намали броя на незаконните административни актове, издадени от администрациите на Министерството на правосъдието, например може да направи началниците на затворите лично отговорни до известна степен за всички отхвърлени искания, които е разпоредил/а (същото важи и за персонала в ГДИН). По ирония на съдбата, много такива административни дела са ПРОТИВ незаконното преместване на лишени от свобода извън затворите, в които те имат право да изтърпят присъдата си, и обикновено тези дела са срещу далечни и изолирани затвори, след като затворниците вече са били незаконосъобразно конвоирани там.

Трето, по-често, отколкото не, по време на съдебна процедура, в която затворът или ГДИН е ответник, представителите на посочения затвор или на ГДИН са тези, които не разполагат с необходимите доказателства / документи, подготвени за съдебното заседание, което принуждава съда да отложи изслушването за друг ден, понякога дори 4 месеца по-късно. Ако Министерството на правосъдието иска да „ускори производството и да намали разходите“, добро начало би било да санкционира представители на затворите и ГДИН, които, дори след месеци, идват в съда неподготвени и губят времето на съда и парите на данъкоплатеца.

Законопроектът е напълно неприемлив, когато доброволният характер на свидетелите и/или ищците е анулиран. Единствените случаи, в които трябва да се

използват видеоконференции, е когато това е абсолютно необходимо, например „свидетелят“, „задържаният“ или „обвиняемият“ физически не може да се придвижи от леглото, за да дойде в съда, или със съгласието на посочения свидетел / задържан / обвиняем ". Текущият текст гласи:

“Разпит на свидетел и обяснения на страна чрез използване на видеоконференция са допустими, когато тези лица се намират в населено място извън съответния съдебен район, в който се намира съдът по делото, или когато други обективни обстоятелства налагат това”

Изглежда, че в този законопроект са били вложени минимални усилия и предвидливост, и той трябва поне да бъде преустановен, за да се изготви наново с участието на гражданското общество, включително представители на задържаните (Българско Затворническо Сдружение), представители на съдиите и, разбира се, представители на адвокатите. Но текстът в закона е толкова всеобхватен, че би създал страхотен хаос в достъпа до съдилищата, тъй като няма абсолютно никаква регулация или определение за „други обективни обстоятелства налагат това“. Съответно, това ще доведе до масови нередности и дискриминационни практики, при които един задържан може да бъде принуден да използва видеоконферентна връзка поради „други обективни обстоятелства“, но на друг задържан със същите „обективни обстоятелства“ ще бъде разрешено да участва равноправно с прокуратурата и / или ответника и ще може да присъства физически на съдебното заседание.

Никъде в проекта не се споменава как задържано лице, което е било принудено против волята си да използва видеоконференция, ще може да получава документи (доказателства), които се дават по време на изслушването. Освен това, проектозаконът дори не се опитва да обясни как задържано лице ще може да представи доказателства пред съда по време на видеоконференцията.

Поради тези два основни пропуски в този проектозакон, не само тези промени в закона няма да имат предполагаемите желани резултати от „ускоряване на гражданското, административното и наказателното производство и намаляване на разходите по осъществяването им“, но буквално всяко едно изслушване ще трябва да бъде отлагано всеки път, когато някой от замесените лица представи физически доказателства или доказателства, които не могат да бъдат показани на видеокамера. Това ще доведе до сериозно забавяне на съдебните дела, което, разбира се, ще забави съдебните производства, но също така и значително ще увеличи разходите по делата като цяло.

Никъде не е регламентирано как адвокат би могъл да общува със своя клиент по време на изслушването. Никъде не е регламентирано как ще се спазва "Правото на обвиняемия за необезпокояван достъп до адвокат". Много често се предоставят възможности на ищците / ответниците, които посочените лица трябва да обсъдят със своя адвокат, това ще бъде невъзможно при настоящото законодателно предложение. Пореден случай, в който тези обстоятелства ще доведат до огромни и, в противен случай, напълно ненужни забавяния, които ще струват на всички време и пари.

От изключителна важност е съдиите да могат да виждат лично свидетелите, ответниците и ищците. Много често съдията трябва да решава дали този, който дава показания, казва истината и голяма част от това е начинът, по който човекът говори, а не само това, което казва. Този много важен аспект е напълно изгубен при видеоконференциите и е просто поредната причина в дълъг списък от причини, поради които видеоконференциите трябва да се използват само в краен случай или със съгласието на всички, участващи в изслушването / делото.

Иронично, никъде в предложените промени в закона, написани от Министерския съвет, не фигурира статистика за разходите за конвоиране на затворници към съдебни дела и тази статистика да бъде сравнена с първоначалния разход от 2,5 милиона лева, който държавата предлага да похарчи за този „проект“ , Въпреки че изглежда, че

този проект е направен като начин за получаване на 2,5 милиона лева, предложените закони нямат никакви прогнози или статистики по отношение на съществуващите разходи за видеоконференции, след като първоначалните 2,5 милиона лева са отишли за инфраструктура и присвояване.

Отново изглежда, че съставителите на законопроекта нямат абсолютно никакви схващане за нивото на деградация, което царява в ГДИН и затворите. В много затвори персоналът е принуден да носи със себе си личните си интернет устройства от вкъщи, за да може да използва работните си компютри. В много, ако не във всички затвори, служителите нямат право да извършват изходящи телефонни разговори от системата на затворите, тъй като администрацията на затвора отказва да плаща телефонните сметки. Отново това означава, че служителите трябва да плащат за собствените си телефонни разговори. Много от компютрите, които персоналът на затворите използва, са лични компютри, изключително стари компютри или дори стари компютри, дадени от ЕС за използване от затворници, които са незаконно присвоени от персонала. Компютърната зала за лишени от свобода в Затвор София е почти напълно унищожена, няма достъпни компютърни зали в Затвор Казичене или в Затвор Кремиковци и е така в почти ВСИЧКИ затвори. Често много служители в българските затвори прекарват голям процент от времето си в търсене на тонер, за да имат възможност да принтират. Поради много подозрителна обществена поръчка с някоя компания, затворите не разполагат с бюджет за собствените си печатни нужди, често оставяйки персонала без работещи принтери. Въпросът е, че ако тези промени в закона влязат в сила, не съществуват планове извън първоначалната инвестиция от 2,5 милиона лева и когато тези пари се изхарчат, кой ще плаща за поддръжката на компютрите, камерите и интернет връзката?

Изключително притеснително е, че държавата все още не е успяла да подsigури системата за разпределяне на дела, откакто проблемът бе идентифициран през 2014 г. и това се случва в съдебна палата и по презумпция офлайн. Сега държавата предлага да се изпраща изключително важна и чувствителна информация дигитално от компютри, които се намират в затворите / арестите, където има масова корупция и компютърна / интернет неграмотност. Кой ще има достъп до тези компютри, когато не се използват? Къде ще се съхраняват? Как ще изглежда стаята? Нищо от тези неща не е предвидено. Съставителите на проектозакона дори не са помислили дали затворите / арестите имат място за такава стая.

ОГРОМНО притеснение е постановяването, че началникът на затвора или негов / нейн представител ще присъстват по време на участието на задържаня в съдебното заседание чрез видеоконференция. Не само че свидетелите биха могли да се притеснят и уплашат, като им се налага да говорят пред директора на затвора, но е още по-проблематично, когато изслушването е конкретно срещу директора, където той / тя е ответник. Това е не само конфликт на интереси, но и самият началник ще бъде с нарушени права, тъй като той / тя също има право да се яви лично в съда. Иронично, Министерският съвет, не включвайки никакви статистически данни или изследвания в мотивациите си, изглежда е забравил, че по-голямата част от делата за административно производство са срещу началниците на затворите. Макар че Министерството на правосъдието е способно на много фокуси, все още не е възможно да постави началник на 2 места едновременно - като ответник в съда и като наблюдател в залата за видеоконференции. Всъщност, изобщо не е ясно защо директор на затвора е вкаран в съдебния процес като отговорен по какъвто и да е начин за видеоконференциите.

С уважение: Джок Полфрийман,
Председател на Българско Затворническо Сдружение